

אור התורה

יוצא לאור ע"י קרן "אור התורה" להגדלת תורת חכמי תימן

"ימים על ימי מלך תוסיה"

מערכת אור התורה מקדמת
בברכה את חזרתו של
מרן הגאון ר' שלמה קורח שליט"א
לשהות בקרבנותו בביתו בחשמונאים

לבלדי **פרשת מטות**
לשאמי, אשכנזים וספרדים **פרשת פנחס**

לק"י

גליון מס' 3

טעם לשלחן שבת

משלהגם של רבותינו חכמי תימן

מה כוחו של הדיבור?

יעשה דבריו חוליו". ומבאר מארי שלמה בדיחי בספרו עולת שלמה, שמי שמדבר סתם דברי חולין ללא שיש לו בזה צורך חיוני לפרנסתו וכדומה, הרי הוא עושה את דבריו חולין, שלא נותן להם ערך. ומוכיח ממקורות בחז"ל עד כמה שהדיבור עושה רושם בשמים, ויכול להשפיע עליו הן לטובה והן חליה להיפך. וכמה חמורה היא השמירה על לשונו יותר מעבירות חמורות. ומי שהוא מפטפט בלשונו בלא שימת לב לדבריו, מגיע לדיבורים אסורים ודאי, וגורם לסילוק השכינה וסילוק השפע והברכה לעולם. ומזה נתחזק כולנו בשמירה על הדיבור, וגדולה מדה טובה שע"י זה נזכה להשראת השכינה בתוכנו ולהוספת שפע וברכה מרובה לעולם.

גם בשבוע זה נביא ענין המשתייך לשתי הפרשיות. הנה נאמר על פנחס שהיה מבנות פוטיאל, ודרשו זאת חז"ל שהיה מזרע יתרו שפיטם עגלים לע"ז, ומזרע יוסף שפטפט ביצרו. והמפרשים הסבירו שפטפט ביצרו הכוונה שזלזל בו ולא התייחס לפיתוייו. וצריך להבין מדוע זלזול ביצר נקרא בלשון פטפט? והנה היסוד של המילה פטפט הוא מתייחס לדיבור בשטף ללא הבחנה לנאמר, אלא מוציא מפיו כל מה שעולה על רוחו. א"כ הוא ענין של זלזול וחוסר ערך, שאינו נותן ערך לדיבורו. ובאותו ענין ממש מחזקת אותנו התורה בתחילת פרשת מטות בפסוק "לא יחל דברו, ככל היוצא מפיו יעשה". ודרשו חז"ל על פסוק זה "לא יחל דברו- לא

אופק מודיעין עילית

זמני השבת

שבת פרשת מטות / פנחס
כ"ד תמוז ה'תשע"ח
הדלקת נרות: 7:23
שקיעת החמה: 7:52
צאת השבת: 8:31
צאת השבת לר"ת: 9:04

מפטידין

דברי ירמיהו

(ירמיהו, א')

ענייני הציבור

להלכה ולמעשה

במדור זה נעלה בעז"ה מידי כמה שבועות, נידון הנוגע לענייני הציבור בהלכה ובמנהג, ונביא בזה את דברי רבני העיר שליט"א

שליח ציבור נשוי (א)

הנה נהגו בכל ק"ק תימן שלא להעלות שליח ציבור למי שאינו נשוי, אלא בתפילת ערבית. והיום נראה שרק בשבת מקפידים על זה ולא בימות החול. אלא שנתעוררו בציבור לשאול כיצד יהיו בקיאים בני הנוער הצעיר בתפילה, אם לא יהיו רגילים לעלות חזנים בשבת, שהרי במשך השבוע נמצאים במסגרת הלימודים?

יסוד הדין והמנהג

הרה"ג ר' נתנאל עומסי נהגו בהקילותינו שלא להעמיד ש"ץ אא"כ נשא אשה. ומקור העניין נמצא בזוהר הקדוש (פרשת שמני דף לז:ו) 'מאן דאנסיב בעי לשבחא ליה להקב"ה' ע"כ. ובספר זוהר חי ולאדמו"ר מקאמרנא על הזוה"ק פרשת ויקרא דף ה', הובא בבארות יצחק הלכות ברכות השחר עמוד קל"ה) כתב על פי זה שמי שאין לו אשה אסור להתפלל להוציא הרבים כי עבודתו פסולה. וכתב הרה"י רצאבי שליט"א שלפי דבריו גם נשוי שנתאלמן או נתגרש פסול הוא, ושמע שיש נוהגים כן מקהילותינו שלא להעמיד ש"ץ גרוש או אלמן. גם בספר ארוחות חיים (הלכות תפילה אות ע"ח) מובא שאין להתפלל אלא מי שהוא נשוי דומיא דכהן גדול שמתקנים לו אשה אחרת לשמרו מן החטא, וכשם שמחשבה פוסלת העבודה הוא הדין בתפילה. ובמשנ"ב כתב (בסימן נ"ג ס"ק י"ח לפי מנהגם ברה"י ויה"כ שמקפידים אז על ש"ץ שיהא נשוי) דנשוי קודם לבחור.

ומנהגינו שלא הקילו בזה אף באקראי ולא כדעת מרן השו"ע (סימן נ"ג סעיף ו') שהיקל באקראי בדין ש"ץ שלא נתמלא זקנו, אלא כהרמב"ם בפ"ב מהלכות תפילה הי"א. מאידך נהגו אצלנו להקל בתפילת ערבית להעמיד ש"ץ בחור. וכבר מצאנו בדברי הב"י (שם) שיש מקומות שנהגו להעלות אפילו קטן להתפלל ערבית במוצ"ש. וכתב שני טעמים למנהגם, או מפני שתפילת ערבית רשות, או מפני שאין שם קדושה כדי להוציא אחרים ידי חובה. ואף שלא הסכים להם להלכה. מ"מ טעמים אלו יספיקו לדין כדי להעלות גדול שאינו נשוי.

לחיות בהלכה

ענייני הלכה אקטואליים

פתיחת בקבוקים בשבת (ב)

מאת הרב חנוך בן ישי

שאלה: הגישו בג'עלה של משפחת חג'בי בקבוקי קולה לפני הציבור, והיו שלא רצו לפתוח את הבקבוקים, איזה חשש איסור יש בכך ומה הדין למעשה?

תשובה: נידון זה עמדו עליו רוב ככל גדולי הפוסקים בזמננו, אלו אוסרים ואלו מתירים. ויש בזה כמה חששות. א' יש שאסרו משום איסור מחדת (הגרי"ש אלישיב), שהרי בין הפקק לטבעת יש חיתוך מקובקב, ושם רצונו שייחתך בפתיחתו. אולם רוב הפוסקים לא חשו לכך, כיון שעיקרה של מלאכת מחדת זהו כשיש לו רצון למיידה מסיימת, וכאן אין לי צורך במיידה זאת בדוקא, אלא אני רוצה לחתוך במקום הקבוקב רק מכיון ששם יותר קל החיתוך.

ב' ויש שאסרו משום שעושה פתח יפה לכלי והרי זה דומה לסותר כלי גמור בשבת, ולא לכלי רעוע (בל' הגמ' 'מוסתקיל'), שהרי כאן פעמים רבות משאירים את הבקבוק והפקק לשימוש חוזר, ועכ"פ בדרך כלל אינו גומר את תכולת הבקבוק בפעם אחת. אולם רבים הקילו בכך וכתבו שמה שכתב הש"ע סי' ס"ו "מותר להתני ראש החבית בסייף משום שלא לפתח מכיון כיון שמסיר ראשה" היינו אפ' בכלי שלם וחשוב, וכמו שכתב המטה יהודה (סק"א), שכיון שדעתו להניח את הכלי שלם אין זה סתירה גמורה ומותר.

ג' ויש שדנו משום איסור קורע כיון שקורע את הפקק מן הטבעת, ואף זאת דחו רבים משום שהרי מותר לקרוע עור שעל פי החבית, ושובר אדם את החבית לאכול הימנה גרוגרות (שבת קמ"ו), דכל שכונתו לאוכל שבתוכו, הוי כשובר אגוז דשרי. המשך התשובה בעזרת ה' בשבוע הבא

העלון מוקדש

לעילוי נשמת

טוביה בן סעדיה ז"ל

להצלחת

הנדיב גבריאל מטטוב

אשר תורם מהוננו

למוסדות תורה בעין יפה

לרפואה שלימה

למרן הרה"ג ר' שלמה

בן ר' יחיא קורח

בתוך שאר חולי ישראל

רוצה להקדיש את העלון?

לע"ג, לרפ"ש, להצלחה וכדו'. בתרומה חד"פ של 90 ₪ בלבד תוכל להקדיש את כל העלונין לשבת אחת. ובה"ק של 15 ₪ בלבד להודש תקבל זכות להקדישה ל- 4 שבתות לפי בחירתך.

להקדשה:

052-716-6364 (יוסף)

סיום השאלות הפותחות

- א. מתי נוסדה קרן "אור התורה", ומה הרקע והסיבה לייסוד הקרן?
- ב. מה הן מטרות הקרן בעשייה בפועל? ג. מה כבר עשו בקרן "אור התורה"?
- ג. מה כבר עשו בקרן "אור התורה"?

הנה פירוטנו עד כה (אמנם בתמצות רב) בשבועות הקודמים על תקופת ייסוד קרן "אור התורה", על הרקע והסיבה לייסוד הקרן, וכן על מטרות הקרן בחלק הראשון, קודם שנתחדשו רעיונות ומיוזמים חדשים. וכתבנו שהמטרה היתה בהתחלה רק לתרום ספרים יסודיים של חכמי תימן לבתי כנסיות, כוללים ועוד. ועכשיו נגש מעט לעניין ההיסטוריה בעשייה של הקרן.

מתקופת ייסוד הקרן בשנת ה'תשע"ה, החלנו לפעול כמעט בלי אמצעים, להשגת תרומות למען מטרה קדושה זו, להחדיר בציבור את תודעת ספרי חכמי תימן. ואכן עד כה זכינו בחסדי שמים לתרום ספרים רבים לבתי כנסת ומוסדות תורה, ונפרט כאן באופן חלקי מהספרים שנתרמו:

ש"ת פעולת צדיק ג' כרכים לביהמ"ד שיר ושבחה במודיעין עילית.
ש"ת פעולת צדיק ג"כ לכולל עטרת שלמה (סורוצקין) במודיעין עילית.
ש"ת חן טוב לביהמ"ד פעולת צדיק במודיעין עילית.
ש"ת חן טוב לביהמ"ד שיר ושבחה במודיעין עילית.
ש"ת חן טוב לביהמ"ד לקח טוב במודיעין עילית.
ספר קיץ המזבח והחיים והשלום לביהמ"ד שיר ושבחה במודיעין עילית.
ספר קיץ המזבח והחיים והשלום לביהמ"ד פעולת צדיק במודיעין עילית.
ספר קיץ המזבח והחיים והשלום לביהמ"ד שתילי זיתים במודיעין עילית.
מקווים אנו בעזרת ה' שנמשיך בשיתוף כל הציבור להוסיף עוד כהנה וכנהה.

רוצה להיות שותף למהפכה? גם אתה יכול!

בתרומה לקרן אור התורה אתה נעשה שותף לכל מפעלות הקרן להגדלת תורת חכמי תימן ולהפצת התודעה של פסקי ומנהגי תימן בכל קהילות ישראל.

לתרומות ובירורים: חייג 052-716-6364

או פנה למייל kerenorhator@gmail.com

ארון הספרים של אחמד (1) (מבוסס על מעשה שהיה)

השומר בשער תלמוד תורה "גינת ורדים" צלצל ארוכות בטלפון הפנימי לחדר המנהל הרב שאול בן זימרה. המנהל היה עסוק באותן דקות בבחינת ילדי כיתה ו' על הלכות שמיטה. המזכירה רבקה צהלי דפקה קלות על הדלת וסימנה למנהל לצאת, "השומר צריך אותך בדחיפות. הוא טוען שיש פה ערבי שמחפש אותך דחוף!".

"ערבי מחפש אותי דחוף? מוזר מאד", גיחך הרב בן זימרה, "בשביל זה מוציאים אותי מכיתה בזמן מבחן?!"

הרב בן זימרה בן ה-60 ניהל את תלמוד תורה "גינת ורדים" בעשרים השנה האחרונות ביד רמה ממש. הוא נכנס לתפקידו בשנה השלישית להקמת הת"ת, שהיה אז במצב ירוד מבחינה רוחנית וכלכלית, ובחסידי שמים, אחר תקופה ממושכת הצליח לייצבו ולהעמידו לתפארת.

המנהל החיש את צעדיו לכיוון שער הת"ת. השומר אברמי גאלני ניצב מלא קומתו מול טיפוס שנראה ערבי לגמרי. שפם ענק וכסוף מעטר את פניו, ידיו סדוקות ובגדיו מלאים כתמי צבע ושאריות של טיט מיושב. הערבי היה מוכר לרב בן זימרה, אבל קשה היה לו להיזכר מתי והיכן הוא זכה להיכרות עמו.

"הו כבוד הרב שאול, אני שמח שבאת לכאן, השומר שלך כבר 10 דקות לא נותן לי להיכנס. אני חייב לדבר אתך דחוף דחוף. זה קשור לענין רציני שרק אתה יכול לעזור בו..."

"אחמד?" שאל המנהל. "כן, כן אתה זוכר אותי? לפני 5 שנים בערך עשיתי אצלך את כל הריצוף והצבע בשתי הכיתות החדשות. אני השיפוצניק מטייבה".

המנהל חיך וסימן לאברמי המתוח להירגע, ולפתוח את השער. "אל תדאג הוא לא מחבל, אני מכיר אותו כבר מזמן, הוא שיפוצניק ותיק".

"רגע רגע", עצר השומר רחב הכתפיים את אחמד השיפוצניק, "מה יש לך כאן בארגז?".

"זה בדיוק הענין, כבוד הרב תסתכל בתוך הארגז שלי, הגעתי לכאן בגלל שני ספרים".

ארגז הכלים של אחמד היה גרוש מסמרים, מפתחות וברגים, אבל מעליהם הונחו שני ספרים ישנים עם כריכה חומה ומאוד מאובקת.

השער נפתח, והרב בן זימרה הבחין כי אחמד מאד נרגש ומצפה כבר לפתוח את סגור לבו. הם התיישבו במשרד, ובתוך 3 דקות הגישה המזכירה צהלי שתי כוסות קפה שחור עם כמה שאריות של עוגיות ממסיבת הסידור של כיתה א'.

"כן ארון אחמד, אתה נראה לי מאד נרגש, העיניים שלך נראים כמו ברכים נוצצים, מה יש לך לספר לי על שני הספרים בארגז העבודה שלך? רק אל תגיד לי שאתה רוצה להחליף מקצוע ולהפוך משיפוצניק למפיץ ספרים".

המשך בשבוע הבא בעז"ה

שאלה לענין

השאלות שמעסיקות אותך

במדור זה נביא בעזרת ה' מפעם לפעם שאלות מתוך החיים שמעסיקות כמעט את כולנו

חינוך לדחיית סיפוקים

ידוע לכולנו החשיבות של ההרגל לדחות ולהתגבר על הרצונות שיש לנו אם אינם מתאימים ואינם ראויים. ואף נשתדל ונחנך את ילדינו לדחיית סיפוקים, כדי שבהמשך חייהם יוכלו בקלות יותר להתגבר על כל הרצונות שאינם ראויים. ומסכן הוא מי שאין לו את הכח הנפשי להתגבר על רצונותיו.

ואמנם בעניין חשוב זה יש הרבה שאלות שצריך לדעת כיצד לנהוג בהם, וכעת נעלה שאלה אחת:

כיצד היא הדרך הראויה לחנך את הילד לדחיית סיפוקים. הרי מצד אחד ישנם הרבה דברים שגם אנחנו נכשלים בהם מפעם לפעם על אף שאנחנו מודעים לכך שאין זה ראוי, אלא שברבות השנים אדם עשוי לרכוש לעצמו הרגלים לא טובים שכבר קשה לו להימנע מהם, ויש בזה את הכלל של קשוח עצמך ואח"כ קשוח אחרים, וא"כ איך יחנך את בנו לכך אם לא חינוך את עצמו. אך מצד שני אפשר לחלק ולומר שעשוי הוא עוד ילד ויותר קל לו להימנע מזה. איך יש לנהוג למעשה? ניתן לשלוח תשובות למערכת, ונפרסם בע"ה את התשובה הנבחרת

אני אשאל

שאלות מאתגרות

קל: מה החילוק בקהילות תימן לגבי קריאת ההפטרות בשלושת השבועות?

בינוני: איך אבותינו קראו לצום תשעה באב?

קשה: האם היה בתימן מנהג של "מנחה קצרה" כדוגמת מה שנהוג בקהילות אשכנז?

הידעת?

התשובות לשאלות משבוע שעבר

עננו בערבית שלפני הצום

הידעת!! שאנו בני עדת תימן היחידים ששומרים על המנהג הקדום, ומתחילים לומר תפילת "עננו" בתפילת ערבית שלפני הצום, וכפשוט הגמ' בשבת (כד.). וכן מבואר בגאונים וברמב"ם.

ישיבה על הרצפה כל השנה

הידעת!! שבתימן נהוג שלא לשבת על כסא במשך כל השנה משום אבילות על ירושלים.

המקור הקדום ביותר לארץ תימן

הידעת!! שהמקור הקדום ביותר לארץ תימן הוא בפרשת נח (פ' פסוקים כ"א-ל'). "ואלה תולדות בני נח וגו' ואת חצרות ואת ירח ואת הדורם ואת אוזל ואת דקלה". ומבואר במדרשי תימן הקדומים ש"חצרות" – הוא אזור בדרום תימן. "אוזל" – זו 'צנעא' שבמרכז תימן. "הדורם" – היא 'ד'מאר' שבדרום תימן. "דקלה" – היא 'צעדה' שבצפון תימן.

מעשי הגדולים

סיפורי גדלות מחיי רבותינו

מארי יחיא עבאהל

הפשטות שבגאונות

המיוחד באישיותו של מארי יחיא, כפי שמעידים תלמידיו, היה הפשטות והענוה. למרות שידע את כל התורה כולה, ולא היה שום מאמר חז"ל שלא היה מונח היטב בראשו, בכל זאת התהלך כאחד האדם, והראה את עצמו כאילו אינו יודע. מספר אחד מתלמידיו המקורבים – ר' ראובן סיני – כשהיה יחיא לומד עמו את הסוגיה, היה מבקש ללבנה מתחילתה של הסוגיה כאילו עכשיו הוא לומד אותה בפעם הראשונה. וכן כשהיה מחדש פסק הלכה או מבאר בסוגיה דבר מחדש, היה מרצה בפני את הדברים כאילו הוא צריך את האישור שלי, וכביכול שואל אותי האם הדברים נכונים?

וכך גם ברחוב היה הולך בפשטות וענוה ובנמיכות קומה, וכשהיו אנשים באים לשאול אותו שאלות, היו מתכופפים אליו ושואלים כל אחד בעניינו הוא, זה שואל על תוספות בביצה, זה בהלכה בחושן משפט וזה באיסור והיתר. ובכל דבר ששואלים מיד היה עונה את התשובה, וכל זה בנמיכות קומה, בשפיות הדעת ובהכנעת ראש, וכאומר 'להשיב פניהם ריקם אי אפשר, שהרי שואלים הם את דבר ה', ולהרים ראשי אי אפשר שהרי אין זה מדרך הענוה, אלא אענה בראש שפל'.

ובענין שליטתו העצומה בכל מכמני התורה, העיר תלמידו הנ"ל "אני רואה היום אנשים מחפשים מקורות במחשב, ואני צוחק בלבי על כך, הרי אני ראיתי את מארי יחיא עבאהל שברוב ידיעתו היה מהיר עוד יותר מהמחשב, ובעוד שבמחשב צריך להמתין מעט, מארי היה יודע ברגע אחד לענות בכל דבר.

המשך בשבוע הבא בעזרת ה'